

אך יש אֱלֹהִים שׁפֹטִים בְּאָרֶץ / תהילים פרק נ"ח

שאל יונתן וינגורט

דוד מבקש משפט מה', הוא רואה בשופטים אנשים רשעים שחושבים עוולה בלבם ומפליסים חמס בארץ. כאשר ה' שופט את המציאות יכול הצדיק לראות את הנקמה ברשע, וכולם מגיעים למסקנה שיש אֱלֹהִים שופטים בארץ.

חזו שָׁמַשׁ.	חַרֵּשׁ יֵאָטֵם אֲזֵנוֹ.	(א) לַמִּנְצָחַת, אֵל תִּשְׁחַת, לְדוֹד, מִכְתָּם.
(י) בְּטֶרֶם יִבְיִנוּ סִדְרֵיכֶם אֲטוֹד, כְּמוֹ חַיִּי כְּמוֹ חֲרוֹן יִשְׁעֵרֵנוּ.	(ו) אֲשֶׁר לֹא יִשְׁמַע לְקוֹל מְלַחְשִׁים, חוֹבֵר חֲבָרִים מִחֶבֶם.	(ב) הַאֲמַנֵם אֲלֵם צַדֵּק תִּדְבְּרוּן?! מִיִּשְׁרָיִם תִּשְׁפְּטוּ בְּנֵי אָדָם?!
(יא) וְיִשְׁמַח צַדִּיק כִּי חִזָּה נָקָם, פְּעַמָּיו יִרְחֹץ בְּדָם הַרְשָׁע.	(ו) אֱלֹהִים, הֲרַס שְׁנִימוֹ בְּפִימוֹ, מִלְתַּעוֹת כְּפִירִים נִתַּץ ה'.	(ג) אֵיךְ בָּלַב עוֹלֹת תִּפְעֲלוּן, בְּאָרֶץ חֲמָס יִדְיֶכֶם תִּפְלִסוּן.
(יב) וַיֹּאמֶר אָדָם: "אֵיךְ פְּרִי לְצַדִּיק,	(ח) וַיִּמָּאֶסוּ כְּמוֹ מִים, יִתְהַלְכוּ לְמוֹ, יִדְרֹךְ (חצו) חֲצִיּוֹ כְּמוֹ יִתְמַלְלוּ.	(ד) זָרוּ רְשָׁעִים מִרְחֶם, תַּעֲזוּ מִבֶּטֶן דְּבָרֵי כֹזֵב.
אֵיךְ יֵשׁ אֱלֹהִים שׁפֹטִים בְּאָרֶץ".	(ט) כְּמוֹ שִׁבְלוֹל תִּמְסֵ יִהְלֶךְ, נָפַל אִשִּׁית בַּל	(ה) חֲמֵת לְמוֹ בְּדַמִּיּוֹת חֲמֵת נָחַשׁ, כְּמוֹ פֶתֶן

וכך מסופר לאחר שדוד כרת את כנף מעילו של שאול במערה (שמו"ב כד, ח"טו):

ויקם דוד אחרי כן, ויצא (מן המערה) מהמערה, ויקרא אחרי שאול לאמר: "אדני המלך!" ויבט שאול אחריו, ויקד דוד אפים ארצה וישתחו. [ס] ויאמר דוד לשאול: "למה תשמע את דברי אדם לאמר, 'הנה דוד מבקש רעתך?' הנה היום הנה ראו עיניך את אשר נתנה ה' היום בידי במערה, ואמר להרגך ותחס עליה, ואמר: 'לא אשלח ידי באדני, כי משיח ה' הוא.' ואבי ראה, גם ראה את כנף מעילך בידי, כי בכרתי את כנף מעילך ולא הרגתיך – דע וראה כי אין בידי רעה ופשע ולא חטאתי לך. ואתה צדה את נפשי לקחתה. ישפט ה' ביני ובינך ונקמני ה' ממך, וידי לא תהיה כה. כאשר יאמר משל הקדמני: 'מרשעים יצא רשע', וידי לא תהיה כה. אחרי מי יצא מלך ישראל?"

במזמור זה מצביע דוד על הרשעות של השופטים, ועל כך שהם אינם

במזמור

שופטים בצדק.

הפתיחה זהה במזמורים נדנח-נט: לַמִּנְצָחַת, אֵל תִּשְׁחַת, לְדוֹד, מִכְתָּם – פתיחה זו מצביעה על כך שיש כאן מזמור – מכתם, ובקשה – אֵל תִּשְׁחַת.

דוד פונה אל השופטים, המדמים את עצמם לאֱלֹהִים: הַאֲמַנֵם אֲלֵם (=אלים, שופטים) צַדֵּק תִּדְבְּרוּן?! מִיִּשְׁרָיִם (=בצדק) תִּשְׁפְּטוּ בְּנֵי אָדָם?!

בבריחת דוד משאול מוצאים אנו בקשה מפורשת מה' שישפוט בינו ובין שאול. המזמור שלנו מצביע על כך, שהבקשה למשפט מאת ה', באה מפני שאי אפשר לסמוך על בני אדם שישפטו בצדק.

לאחר שמסיים דוד את השוואת השופטים בארץ למשפט צדק של ה' הוא מסכם את התובנות שעולות מן המזמור: **ויאמר אדם: "אך פרי לצדיק, אך יש אלהים שפטים בארץ".** מיהו האדם שמדבר כאן? ומה הוא ילמד מהנקמה ברשעים?

נראה, כי האדם הוא שאול המלך, כפי שהוא מכונה בדברי ה': **כי לא אדם הוא להנחם (שמו"א טו, כט),** בדברי דוד: **אל יפל לב אדם עליו, עבדך ילך ונלחם עם הפלשתי הזה (שמו"א יז, לב),** ובדברי אביגיל: **ויקם אדם לרדפה ולבקש את נפשך (שמו"א כה, כט).** החלק הראשון של המסקנה: אך פרי לצדיק משתייך לחלק השני של המזמור, בו הצדיק רואה את הנקמה ברשע, ואילו החלק השני של המסקנה אך יש אלהים שפטים בארץ מתאים לחלק הראשון של המזמור, שבו דוד מצביע על השופטים כרשעים, אך יש אלהים ששופט. צירוף המסקנה לכל אחד מן החלקים מצביע על כך שחלקי המזמור שוים: החלק הראשון ומסקנתו כולל 45 מילים, ואילו החלק השני ומסקנתו כולל 47 מילים.

אחרי מי אתה רדף? אחרי כלב מת, אחרי פרעש אחר? והיא ה' לדון ושפט ביני ובינה, וירא וירב את ריבי וישפטני מינה.

בחלק הראשון של המזמור (כ-ו. 41 מילים) מתאר דוד את משפט הרשע: **האמנם אלם (=אלים, שופטים) צדק תדברון?! מישרים (=בצדק) תשפטו בני אדם?! הביטוי בני אדם שנאמר כאן על השופטים, הוא כלשונו של דוד לשאול המלך כאן: למה תשמע את דברי אדם, ובהמשך (שמו"א כו, יט): ועתה ישמע נא אדני המלך את דברי עבדו אם ה' הסיתה בי - ירח מנחה, ואם בני האדם - ארורים הם לפני ה'. כפי שנראה גם בהמשך המזמור, השופטים הללו פועלים עוול ועושים חסם, וכנראה שהם אלו שמשכנעים את שאול לתפוס את דוד: **אף בלב עולת (=עוולה) תפעלון, בארץ חמס ידיכם (=גזל שבכפיתם) תפלוסון (=תפלוסו).** זרו (=נהיו זרים) **רשעים מרחם (=מהלידה), תעו מבטן דברי כזב. חמת (=ארס) למו (=להם) פדמות חמת נחש, כמו פתן חרש (=שאיננו שומע) יאטם אזנו. אשר לא ישמע לקול מלחשים, חובר חברים מחכם.** כלומר, השופטים הללו הם הרשעים הדומים לנחש, שאיננו שומע למי שמנסה לאלף אותו.**

בחלק השני של המזמור (ז-יא. 44 מילים), מתאר דוד את האופן בו הוא מבקש מה' שיפרע מן הרשעים, והוא מביא כמה דימויים לפרעון זה: **אלהים, הרס שנימו (=שיניהם) בפיו (=כפיהם), מלתעות כפירים נתץ (=שבור) ה'. ימאסו (=יתמוססו) כמו מים, יתהלכו (=יאבדו) למו (=להם), ידרך (חצו) חציו - כמו (=מיד) יתמללו (=יתפוררו). כמו שבולול תמס (=נמס) יהלך, נפל אשת (=בריה שאין לה עיניים) בל חזו שמש. בטרם יבינו סירתיהם (=סירה קוצנית) אטר (=קוצ בוגר), כמו (=בעודו) חי - כמו חרון ישערנו (=סערה, תעקור אותו).**

ומסיים דוד: **ישמח צדיק כי חזה (=ראה) נקם, פעמיו (=רגליו) ירחץ בדם הרשע.** סיום זה בוודאי מתאים להגדרת דוד כצדיק ושאול כרשע, ולאמירה של דוד שידיו לא יהיו בשאול, אך הוא יראה את נקמת ה' בו. ואכן, כאשר שאול שומע את נאומו של דוד הוא אומר: **"צדיק אתה ממני, כי אתה גמלתני הטובה ואני גמלתיך הרעה.** (ואת) ואתה הגדת היום את אשר עשיתה אתי טובה, את אשר סגרני ה' ביך ולא הרגתני. וכי ימצא איש את איבו ושלחו בדרך טובה וה' ישלמה טובה תחת היום הזה אשר עשיתה לי".

להאזנה לשיעור על פרק נ"ח:

peneyhamenora.com/tehilim/58

או חפשו באפליקציות הפורקאסטים

"שיעורים בספר תהילים"

לתגובות ולהצטרפות לרשימת התפוצה:

weingort@gmail.com

